OBSAH

Prolog **7**

O ptačím opeření 7
To, co nevíme 9
Experti a falešný lesk kravat 10
Učíme se učení 11
Nový druh nevděku 13
Život je zvláštní 14
Platón a školomet 15
Věci příliš nudné, než abych o nich psal 16
Shrnutí 17
Orientace v knize 18

Část první: ANTIKNIHOVNA UMBERTA ECA ANEB JAK VĚCI OVĚŘUJEME **21**

Kapitola první: Učňovská léta empirického skeptika **23**

Anatomie „černé labutě“ 23
Slova a činy 26
Konec ráje 26
Noc pod hvězdami 27
Historie a trojí mlha 27
Nikdo neví, co se děje 28
Historie se neplazí, ale skáče 30
Milý deníčku: o dějinách běžících pozpátku 31
Vzdělávání v taxíku 33
Shluky 34
Ví vůbec někdo něco? 36
O čtyři kilogramy později 37
Prohlášení nezávislosti o šesti písmenech 41
Filozof z limuzíny 41

Kapitola druhá: Jevgenijina „černá labuť“ **42**

Kapitola třetí: Spekulant a prostitutka **45**

Ta nejlepší (nejhorší) rada do života 45
Střezte se škálovatelnosti 47
Škálovatelnost nastupuje 48
Škálovatelnost a globalizace 50
Toulky Průměrovem 51
Podivný kraj jménem Extrémov 51
Extrémov a lidské poznání 52
Strmá a mírná 53
Tyranie náhody 54

Kapitola čtvrtá: Tisíc a jeden den aneb jak se nenechat vodit za nos **57**

Učme se od krocana 59
Školení v nudnosti 61
Záleží na znalostech 63
Stručná historie „černých labutí“ 63
Sextus zvaný Empirický 64
Algazel 65
Skeptik, přítel víry 66
Nechci být krocanem 67
Chtějí žít v Průměrově 67

Kapitola pátá: K šípku s konfirmací! **69**

Ne všichni klové jsou tlové 71
Důkazy 73
Negativní empirismus 74
Počítejte do tří 76
Další červené mini! 77
O všem to neplatí 78
Návrat do Průměrova 79

Kapitola šestá: Klam narativity **80**

O příčinách odmítání příčin 80
Rozštěpený mozek 82
Trocha dopaminu navíc 85
Pravidlo Andreje Nikolajeviče 86
Která smrt je lepší? 87
Hledání ne tak docela ztraceného času 88
Příběh šílenců 89
Narativita a terapie 90
Omyl, leč naprosto přesný 91
Vášně prostá věda 93

O věcech senzačních 93
O slepotě vůči „černým labutím“ 95
Senzace táhnou 97
Zkratky 98
Střezte se mozku 100
Jak se vyhnout klamu narativity 101

Kapitola sedmá: Život v předpokoji naděje **103**

Krutá srovnání 103
Když senzační rovná se relevantní 105
Nelinearity 106
Proces, ne výsledek 107
Lidská povaha, štěstí a nerovné odměny 108
Předpokoj naděje 109
Zmámen nadějí 110
Sladká past očekávání 111
Když potřebujete pevnost Bastiani 111
El desierto de los tártaros 112
Krvácet nebo zkrachovat 114

Kapitola osmá: Neomylné štěstí Giacoma Casanovy aneb problém němého svědectví **117**

Příběh utopených věřících 117
Hřbitov národního písemnictví 119
Milionářem snadno a rychle 122
Krysí fitcentrum 123
Systematické chyby bývají kruté 124
Další skryté aplikace 125
Jak se dopracovat k plavecké postavě 126
Co je a co není vidět 127
Lékaři 129
Teflonové brnění Giacoma Casanovy 130
„Nebojím se riskovat“ 132
Jsem „černá labuť“: antropické zkreslení 134
Kosmetické protože 136

Kapitola devátá: Ludický klam aneb školometská neurčitost **138**

Tlustý Tony 138
John, co není z Brooklynu 139
Oběd u jezera Como 141
Neurčitost školometská 143
Hrajeme na špatném stole 145
První část v kostce 146
Co je jen kosmetické, vyplave na hladinu 146
Kolik kroků před primáty? 148

Část druhá: PŘEDPOVÍDAT NENÍ MOŽNÉ **151**

Od Yogiho Berry k Henrimu Poincarému 152

Kapitola desátá: Prognostický skandál **153**

O neurčitém počtu milenců carevny Kateřiny 154
Slepota se vrací 157
Hádáme a předpovídáme 158
Čím více informací, tím méně poznání 158
Problém s experty aneb tragédie prázdných obleků 161
Co se mění a co ne 162
Kdo se směje naposled 164
Události s výstředním chováním 165
Jako stádo dobytka 166
Téměř jsem měl pravdu 167
Proč se zabývat realitou? 170
Jinak to bylo v pořádku 172
Půvab technologie: tabulkové procesory 174
Charakter prognostických chyb 175
Nebroďte se přes řeku, je-li v průměru metr hluboká 176
Běžte dělat něco jiného 179
V letištní hale 180

Kapitola jedenáctá: Jak hledat ptačí trus **182**

Jak hledat ptačí trus 182
Objevy z nedbalosti 183
Řešení hledá problém 186
Hledejte dál 187
Jak předpovědět vlastní předpověď 187
N-tá kulečníková koule 191
Dekorum ve stylu třetí francouzské republiky 191
Problém tří těles 193
Stále opomíjený Hayek 196
Jak nebýt školometem 198
Akademický libertarianismus 200
Předpověď a svobodná vůle 200
Zelenodrý smaragd 202
Stroj na výrobu očekávání 203

Kapitola dvanáctá: Sen o epistemokracii **207**

Monsieur de Montaigne, epistemokrat 207
Epistemokracie 209
Minulost a budoucnost minulosti 209
Předpověď, chybná předpověď a štěstí 211
Helenos a věštění minulosti 212

Tající kostka ledu 212
Ještě jednou o neúplné informaci 213
Takzvané poznání 214

Kapitola třináctá: Malíř Apellés aneb co dělat, nelze-li předpovídat **217**

Rady jsou velmi laciné 217
Kdy být pošetilý 218
Buďte připraveni 219
Idea pozitivní náhodné události 219
Volatilita a rizika „černých labutí“ 220
Strategie činky 221
„Nikdo nic neví“ 222
Velká asymetrie 226

Část třetí: ŠEDÉ LABUTĚ EXTRÉMOVSKÉ **229**

Kapitola čtrnáctá: Z Průměrova do Extrémova a zase zpátky **231**

Svět není fér 231
Matoušův efekt 232
Lingua franca 234
Myšlenky a nákazy 235
V Extrémově to nemá nikdo jisté 236
Francouz z Brooklynu 236
Dlouhý konec 238
Naivní globalizace 241
Útěky z Extrémova 242

Kapitola patnáctá: Velký intelektuální podvod jménem Gaussova křivka **245**

Gaussovo a Mandelbrotovo rozdělení 245
Pokles, který narůstá 246
Mandelbrotovské rozdělení 248
Co si zapamatovat 250
Nerovnost 250
Extrémov a pravidlo 80/20 251
Tráva a stromy 252
Proč je pití kávy bezpečné 253
Láska k určitosti 255
Jak způsobit katastrofu 256
Quételetovo průměrné monstrum 256
Zlatá průměrnost 257
Boží chyba 258
Poincaré zasahuje 259
Odstranit nespravedlivé vlivy 259
„Řekové by z něj učinili boha“ 259
Pouze ano a ne, prosím 260

Myšlenkový experiment na téma původu zvonové křivky 261
Uklidňující předpoklady 266
„Gaussovu křivku najdeš všude“ 267

Kapitola šestnáctá: Estetika nahodilosti **269**

Básník nahodilosti 269
Trojúhelníkové platónství 272
Geometrie přírody 272
Fraktalita 273
Vizualizace Průměrova a Extrémova 275
Perly sviním 276
Logika fraktální nahodilosti (s varováním) 278
Problematická horní mez 281
Střezte se přesnosti 282
Návrat k louži 282
Od obrazu k realitě 284
Ještě jednou: střezte se prognostiků 285
Další šťastné řešení 286
Tak kde je ta šedá labuť? 287

Kapitola sedmnáctá: Lockova definice blázna aneb zvonová křivka tam, kam nepatří **289**

Pouhých padesát let 290
Zrada účetních 290
Prezidentem může být každý 292
A bylo hůř 293
Konfirmace 296
Byla to zkrátka „černá labuť“ 296
Jak věci „dokazovat“ 297

Kapitola osmnáctá: Falešná neurčitost **301**

Návrat ludického klamu 301
Falešní experti 302
Mohou být filozofové společensky nebezpeční? 303
Problém praxe 304
Kolik Wittgensteinů může tančit na špičce jehly? 304
Jak je důležité míti Poppera 305
Biskup a analytik 306
Lehčí, než se zdá: problém skeptického rozhodování 306

Část čtvrtá: ZÁVĚR 309

Kapitola devatenáctá: Půl napůl aneb jak si s „černou labutí“ vyrovnat účty 311

Kdy zmeškaný vlak nemrzí 312
Závěr 313

Epilog: JEVGENIJINY BÍLÉ LABUTĚ 315
Slovník pojmů 317

Dodatek: O ODOLNOSTI A KŘEHKOSTI: HLUBŠÍ FILOZOFICKÉ A EMPIRICKÉ REFLEXE 321

I Co nás učí matka příroda 323

O pomalých, ale dlouhých procházkách 324
Mé omyly 325
Odolnost a křehkost 326
Redundance jako forma pojištění 328
Velký rovná se ošklivý - a křehký 330
Klimatická změna a „příliš velcí“ znečišťovatelé 331
Druhová hustota 332
Další druhy redundance 333
Rozlišování bez rozdílu a nerozlišený rozdíl 336
Společnost odolná proti omylu 337

II Proč se tolik procházím aneb jak systémy křehnou 340

Pár dalších činek 340
Vyvarujte se umělé stability 345

III Margaritas ante porcos 346

Nejčastější omyly 346
Jak odčinit vlastní hříchy 351
Překročit poušť 352

IV Aspergerův syndrom a ontologická „černá labuť“ 355

Aspergerovská pravděpodobnost 356
Návrat slepoty vůči budoucnosti 357
Pravděpodobnost musí být subjektivní 359
Pravděpodobnost na teploměru 361

V (Možná) nejužitečnější problém v dějinách moderní filozofie 363

Život ve dvou rozměrech 364
Uvažujeme-li o mimořádných událostech, jsme závislí na teorii 365

Kréťan Epimenidés 366
Teorém nerozhodnutelnosti 367
Záleží na následcích 367
Od reality k reprezentaci 368
Důkaz z masa a kostí 371
Pravděpodobnost jednotlivé události klame 372
Psychologie vnímání odchylek 374
Problém indukce a kauzality v komplexních doménách 374
Indukce 375
Jak řídit autobus poslepu 376

VI Čtvrtý kvadrant aneb řešení nejužitečnějšího filozofického problému 377

Za Davidem Freedmanem 377
Rozhodování 378
Kde hledat čtvrtý kvadrant 379

VII Co se čtvrtým kvadrantem? 382

Nepoužívejte špatné mapy aneb co je to iatrogenie 382
Negativní rada 383
Iatrogenie a nálepka nihilismu 384
Fronetická pravidla: co v praxi udělat (či neudělat) pro zmírnění vlivu čtvrtého kvadrantu, nelze-li uplatnit strategii činky 385

VIII Deset principů, jak zvýšit odolnost společnosti vůči „černým labutím“ 389

IX Amor fati: jak se stát nezničitelným 392

Nihil perditi 393

Poznámky 395
Bibliografie 417
Poděkování 455
Poznámka překladatele 460
Rejstřík 461